

Тетяна ПОПОВА,

orcid.org/0000-0001-5952-0682

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри дизайну тканин і одягу

Харківської державної академії дизайну і мистецтв

(Харків, Україна) porova.tetiana@ksada.org

Владислава ГУРДІНА,

orcid.org/0000-0002-9040-3676

кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри дизайну тканин і одягу

Харківської державної академії дизайну і мистецтв

(Харків, Україна) gurdina.vladyslava@ksada.org

ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНА ТЕНІСНОЇ МОДИ ДЛЯ ЖІНОК

В статті висвітлено розвиток жіночого одягу для тенісу, який був досить популярний у жінок у різні періоди часу і постійно вдосконалювався і змінювався. Так, на початку ХХ ст. жінки, які грали в теніс, були затягнуті в корсети та пояси, прикриті накрохмаленими й довгими до землі спідницями, в сукнях були довгі рукави та жорсткий комір з китового вуса і крилатий капелюх доповнювали спортивний костюм. Жінки грали в теніс в костюмах із фланелі та саржі, а іноді навіть у хутрі, а черевики були на підборах.

У 1884 р. переможниця в турнірі Вімблдон Мод Уотсон виступила в сніжно-білій сукні і чоловічому солом'яному капелюсі. Згодом білий колір став традиційним у тенісі як для чоловіків, так і для жінок.

В 1887 році Вімблдонський турнір виграла Лотті Дот, яка була одягнута в шкільну форму, яка була коротшою. Незабаром спортсменки використовували форму вкороченого варіанта – спершу до щиколотки, потім трохи нижче коліна. Поступово корсети були повністю прибрані з жіночого гардеробу. І вже на гру Мей Саттон у 1905 році вийшла на корт у зручній сорочці батька із засуканими рукавами.

У ХХ ст. довжина спідниць тенісисток поступово коротшала: в 1920-ті роки – до щиколотки, в 1924–25 рр. – біля коліна, з 1930 рр. – піднялася вище колін. Так, Сьюзан Ленглен в 1919 році грала на турнірі Вімблдон в скороченій спідниці пліссе трохи нижче коліна та топі без рукавів, а також в головній хустці. Трохи пізніше Хелен Віллз ввела в моду козирки і вже згодом основним головним убором стала бейсболка з великим козирком.

Друга Світова війна вплинула на тенденції спортивної моди, невистачало сировини, виникли нові синтетичні матеріали, такі як нейлон і парашутний клац. Прийшла мода на гофровані спідниці, спідниці у складочку. Кетрін Хепберн виходила на корт у більш укорочених шортах із високою талією.

Після Другої світової війни тенісну моду диктував колишній тенісист та тенісний суддя, кутюр'є Тед Тінлінг. Так, американська тенісистка Гассі Моран вийшла на корт у міні спідниці з-під якої виднілися панталони з мереживом. У 1960-х рр. відбулася еротизація спорту і дизайнером була створена сукня для Леа Периколи зі спідницею з пір'їв та коротка сукня зі вставками для бразильської спортсменки Марії Буено.

У 1980-ті роки гравці відмовилися від формального білого дрес-коду і почали носити яскравіший кольоровий одяг. Спортсменки стали з'являються на кортах у довгих легінсах або у тренувальних комбінезонах (серед них теністки Енн Уайт, Серени Вільям).

У 2000-х роках використовували нові синтетичні тканини і з'явилися дивовижні наряди, які привертати до себе багато увагу яскравістю. Багато теністок, зокрема Серена й Вінус Вільямс, Анна Іванович дивують модну громадськість, з'являючись на турнірах у сукнях із деніму та мережива.

Ключові слова: теніс, мода, одяг, гра, білий колір.

Tetiana POPOVA,

orcid.org/0000-0001-5952-0682

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate professor at the Department of Fabric and Clothing Design

Kharkiv State Academy of Design and Arts

(Kharkiv, Ukraine) popova.tetiana@ksada.org

Vladyslava HURDINA,

orcid.org/0000-0002-9040-3676

Candidate of Art History,

Associate professor at the Department of Fabric and Clothing Design

Kharkiv State Academy of Design and Arts

(Kharkiv, Ukraine) gurdina.vladyslava@ksada.org

HISTORICAL ANALYSIS OF THE PHENOMENON OF WOMEN'S TENNIS FASHION

The article highlights the development of women's clothing for tennis, which was quite popular among women in different periods of time and was constantly improved and changed. Yes, at the beginning of the XX century, women who played tennis were cinched in corsets and girdles, covered in starched, floor-length skirts, dresses had long sleeves and a stiff whalebone collar, and a brimmed hat completed the sports suit. Women played tennis in suits made of flannel and twill, and sometimes even fur, and high-heeled shoes.

In 1884, the winner of the Wimbledon tournament, Maud Watson, performed in a snow-white dress and a man's straw hat. Over time, white became a traditional color in tennis for both men and women.

In 1887, Wimbledon was won by Lottie Dot, who wore a shorter school uniform. Soon, female athletes used the form of a shortened version – first to the ankle, then a little below the knee. Gradually, corsets were completely removed from the women's wardrobe. And for the game in 1905, May Sutton took to the court in her father's comfortable shirt with the sleeves rolled up.

In the 20th century the length of tennis players' skirts gradually became shorter: in the 1920s – to the ankle, in 1924–25 – near the knee, from 1930 – it rose above the knee. So, Susan Lenglen played at the Wimbledon tournament in 1919 in a shortened pleated skirt just below the knee and a sleeveless top, as well as a headscarf. A little later, Helen Wills introduced visors into fashion, and later the baseball cap with a large visor became the main headdress.

The Second World War influenced the trends of sports fashion, there was a shortage of raw materials, and new synthetic materials such as nylon and parachute snaps appeared. The fashion for pleated skirts, pleated skirts has arrived. Katharine Hepburn took to the court in shorter, high-waisted shorts.

After the Second World War, tennis fashion was dictated by former tennis player and tennis referee, couturier Ted Tinling. So, the American tennis player Gussie Moran came out on the court in a mini skirt, from under which pants with lace were visible. In the 1960s, the eroticization of sports took place and the designer created a dress with a feather skirt for Lea Pericoli and a short dress with inserts for the Brazilian athlete Maria Bueno.

In the 1980s, players abandoned the formal white dress code and began wearing more brightly colored clothing. Sportswomen began to appear on the courts in long leggings or in training overalls (among them tennis players Ann White, Serena William).

In the 2000s, new synthetic fabrics were used and amazing outfits appeared, which attracted a lot of attention with their brightness. Many tennis players, including Serena and Venus Williams, Anna Ivanovych surprise the fashionable public by appearing at tournaments in dresses made of denim and lace.

Key words: tennis, fashion, clothes, game, white color.

Постановка проблеми. Для розуміння основних напрямів та тенденцій розвитку світового тенісу також важливо провести історичний аналіз феномена тенісної моди, яка стала цілісним системним явищем та процесом, що безпосередньо впливає на формування культурного простору.

Аналіз досліджень. Зазначимо, що теніс, як гра був популярним в європейській культурі ще в XVI–XVII ст. Теніс висвітлювали в своїх працях багато філософів, поетів і письменників, таких як Ф. Рабле, Б. Паскаль, Д. Чосер, У. Шекспір, Д. Свіфт, М. Монтень, Л. Вівес, Е. С. Роттердамський та багато інших. Згодом змінилось відношення до тенісу, його почали вже розглядати

як спорт. Дослідники, такі як Бад Коллінз, Девід В. Галенсон, Вільям Джозеф Бейкер в своїх працях висвітлювали техніку і тактику тенісу, правила гри і особливості її проведення.

Мета статті. Метою статті є аналіз розвитку тенісної моди.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що у вікторіанську епоху зародився рух за емансипацію жінок, але акцент в жіночих костюмах все ще робився на прикраси та аксесуари. Такі особливості в стилі відбивались на одязі для тенісу, який вже був досить популярний у жінок. Так, наприкінці XIX – на початку XX ст. жінки, які грали в теніс, були затягнуті в корсети та пояси, прикриті

довгими спідницями, капелюхами, довгими рукавами, а кісточки ніг приховані сукнями, які майже стосувалися землі. Крім того, жінкам доводилося терпіти три накрохмалені спідниці під сукнею. Також жінки грали в костюмах із фланелі та саржі, а іноді навіть у хутрі. Черевики на підборах, жорсткий комір з китового вуса і крислатий капелюх доповнювали спортивний костюм. Однак громіздке вбрання було надзвичайно незручним для гри в теніс (рис. 1–3).

У 1884 р., в турнірі Вімблдену перемогла Мод Уотсон (рис. 4), яка виступила в сніжно-білій сукні. Білий колір, з одного боку виглядав урочисто, а з іншого – мав практичну необхідність, оскільки на білому тлі одягу не видно плям поту. Мод Уотсон була одягнута у спідниці з турнюром і чоловічому солом'яному капелюсі. Згодом білий колір став традиційним у тенісі як для чоловіків, так і для жінок (David, 1999).

Як відомо, юній дівчині Лотті Дот в 1887 році Вімблдонський турнір допомогла виграти шкільна форма (рис. 5). Сукня була коротшою, ніж традиційне вбрання тенісисток того часу, що зробило його набагато зручнішим. Незабаром спортсменки почали використовувати форму вкороченого варіанта – спершу до щиколотки, потім трохи нижче коліна (Теніс, 2024).

Рис. 3. Ілюстрація з журналу, 1880 р.

Поступово пишні форми почали поступатися менш витонченим. У цей період в журналах багато писалося про реформу одягу, який повинен бути зручним і просторим, не стискувати рухів і дихання, а корсети повинні бути повністю прибрані з жіночого гардеробу. З'явилися прості сукні, які називалися – сукні «реформи». Вони спадали від плеча, були досить просторі, з ледь завищеною талією (рис. 6).

Рис. 1. Джордж Гудвін Кілберн «Гра в теніс» (1839-1924)

Рис. 4. Фото Мод Уотсон

Рис. 2. Артур Хакер «Портрет невістки», (1858-1919)

Рис. 5. Фото Лотті Дот

Рис. 6. Фото Тенісистки в сукнях «реформи»

Обов'язкові корсети тенісних суконь спортсменок початку XX століття також були скасовані через утиск свободи рухів. Першою революційною стала Мей Саттон, яка вийшла 1905 року на корт у сорочці батька із засуканими рукавами (рис. 7).

Рис. 7. Фото Мей Саттон

Рис. 8. Фото Сюзан Ленглен, 1919 р.

Рис. 9. Фото Хелен Віллз, 1938 р.

У XX ст. технічний прогрес призвів до масового промислового виробництва одягу, розвитку засобів комунікації. Мода стала надбанням кола суспільства. Довжина спідниць тенісисток ставала все коротшою і коротшою. На початку 1920-х років модною вважалася довжина до щиколотки, в 1924–25 рр., довжина біля коліна, а у 1930 році піднялася вище колін. Так, Сюзан Ленглен в 1919 році грала на турнірі Вімблдон у скороченій спідниці пліссе трохи нижче коліна та топі без рукавів (рис. 8). Дівчата зазнали суспільної критики – адже жінкам того часу не личило з'являтися на людях з оголеними зап'ястями і без підтримки грудей і талії. В результаті завдяки Сюзан у жіночому тенісі утвердилися спідниці до коліна та короткі рукави. Згодом таку форму було визнано найоптимальнішою для гри у великий теніс.

Обов'язковим атрибутом жіночого комплексу того часу були елегантні капелюшки, які остаточно зникли у 1914 році. Однак, завдяки Ленглен у моду ввійшли також головні хустки, а згодом бандани.

Трохи пізніше Хелен Віллз ввела в моду козирки, що захищають очі, подібні до прийнятих у гольфі того часу (рис. 9). І вже згодом основним головним убором стала бейсболка з великим козирком, який рятував від сліпучого проміння сонця. Кепка, як елемент тенісного костюма, використовується і сьогодні (Боги, 2024; Теніс, 2024).

У 1920-ті роки з'явився образ «нової жінки», більш емансипованої. Прискорений темп життя та розвиток цивілізації спровокував швидку зміну модних тенденцій у тенісі. Введено вільне вбрання, а силуети жіночого одягу в тенісі стали відображенням «чоловічого» стилю. Так, наприклад, модним став відкладний комір і краватка, яка прикріплювалась до горловини виробу (рис. 10).

Зазначимо, що спортивний одяг поступово стає одягом для відпочинку. Білий колір одягу, характерний для літніх видів спорту, а саме для тенісу, став наймоднішим у першій половині 30-х років. Спортивний одяг тих років став більш коротким і зручним. Наприкінці 1930-х років у жіночому тенісі почали вже з'являтися короткі спідниці (рис. 12) та шорти, як жіночий спортивний одяг (рис. 11).

У передвоєнні тривожні роки показна розкіш поступилася місцем нової елегантності. Замість розкутої жінки 20-х з'явилися образи діяльних, сильних, спортивних, водночас дуже жіночних представниць прекрасної статі, які виживають у складну епоху. В інструкції для леді того часу вказано, що на тенісному полі варто поводитися стримано, витончено, розмірено і заборонялося скрикувати при ударі по м'ячу.

Рис. 10. Фото тенісисток, 1920 р.

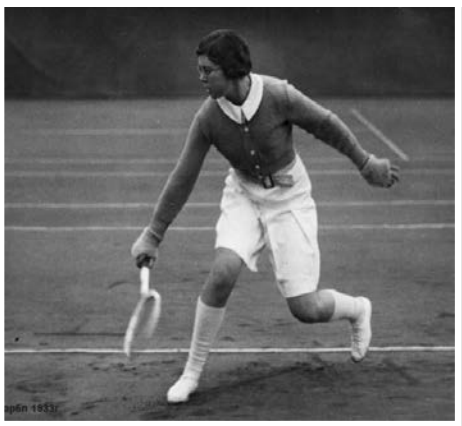

Рис. 11. Фото тенісистки Біллі Джин Кінг, 1933 р.

У 40-ті роки Друга Світова війна вплинула на тенденції спортивної моди. Недолік сировини, спочатку, компенсувався популярністю домашнього шиття та переробкою старого одягу. З'явилися нові матеріали, що почали використовувати для спортивного одягу – це нейлон і парашутний клац. Прийшла мода на гофровані спідниці, спідниці у складочку (рис. 13). Кетрін Хепберн

відмовилася від класичного одягу зі спідницею і виходила на корт у більш укорочених шортах із високою талією (рис. 14) (Від корсетів, 2024; Все, 2024; Bud, 2024).

Відомо, що тенісну моду у перше десятиріччя після Другої світової війни багато в чому диктував колишній тенісист та тенісний суддя, кутюр'є Тед Тінлінг. Моду на міні задала американська тенісистка Гассі Моран (рис. 15), яка вийшла на корт в укоротеній спідниці з-під якої виднілися панталони з мереживом. Як тільки Моран відіграла матч у своєму новому костюмі, у тенісному світі вибухнув справжній скандал. Творця вбрання Теда Тінлінга звинуватили у пропаганді надмірної сексуальності.

Однак, це не зупинило дизайнера створювати спортивну форму для тенісисток. Його наступною цікавою роботою стала сукня Леа Периколі зі спідницею з пір'їв (рис. 16) та комплект для бразильської спортсменки Марії Буено, в якому вона вийшла на корт у 1966 році. Коротка сукня була доповнена вставками (рис. 17) (Tenis, 2024; Bud, 2024).

Рис. 12. Фото тенісисток Біллі Джин Кінг, 1932 р.

Рис. 13. Фото тенісисток, 1940 р.

Рис. 14. Фото Кетрін Хепберн

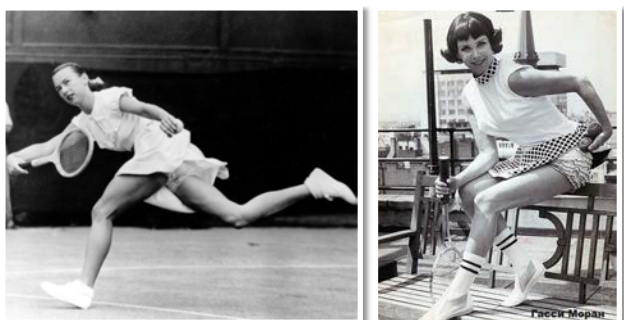

Рис. 15. Фото тенісистки Гасці Моран

Рис. 17. Фото тенісистки Марія Буено

Отже, спортсменки стали одягати короткі сукні або спідниці, вільного силуету для зручності руху, а також шорти.

Рис. 16. Фото тенісистки Леа Периколі. Вімблдон, 1955 р.

У 1960-х рр. відбулася еротизація спорту. Костюми та спідниці стали коротшими, в спортивному одязі почали використовувати мережива (рис. 18). Засоби масової інформації перетворили теніс на видовище для широкої аудиторії.

У 1986 р. замість білого тенісного м'яча офіційно був затверджений яскраво-жовтий, оскільки його краще було видно на кольоровому телеекрані. Телепрогрес вплинув і на моду у тенісі. Гравці відмовилися від формального білого дрес-коду і почали носити яскравіший кольоровий одяг. У цей

Рис. 18. Фото тенісної моди (60-ті рр.)

Рис. 19. Фото тенісистки Джулі Хелдман, 1971 р.

Рис. 20. Фото тенісистки Біллі Джин Кінг, 1975 р.

Рис. 21. Фото тенісистки Енні Уайт, 1985 р.

Рис. 22. Фото тенісистки Серени Вільямс, 2002 р.

У дев'яностих роках колір тенісного одягу ще більше поживавиться. Так, стали використовуватися легкі дихаючі тканини, такі як нейлон і спандекс. У 2000-ті роки основні елементи тенісної форми залишилися тими ж, що і 20 столітті, хоча нові синтетичні тканини, розвиток індустрії та завдяки засобам масової інформації привели до певних революційних змін у дизайні; відкри-

лася епоха дивовижних нарядів, привертаючи до себе багато уваги яскравістю, контрастами та незвичайністю Крім того, незрівнянно посилювалася конкуренція між різними виробниками та модельєрами за те, щоб залучити до себе покупця. У цьому контексті гравці виступали своєрідними рекламними плакатами (рис. 23).

Рис. 23. Фото тенісистки Серени Вільямс, 2004 р.

Зазначимо, що на чемпіонаті турніру Великого шолома – Умблдоні, як і раніше, встановлено одягати лише білу класичну форму. Однак з 28 травня до 11 червня в Іль-де-Франс, у Парижі, проходить тенісний турнір «Ролан Гаррос», на який тенісистки можуть одягати яскраві кольори, принти та незвичайний крій.

Відомо, що останні роки багато тенісисток, зокрема Серена й Вінус Вільямс, Анна Іванович дивують модну громадськість, з'являючись на турнірах у сукнях із деніму та мережива. А нейлон і спандекс забрали тенісну моду у своєму унікальному напрямку (рис. 24, 25, 26) (Наймодніші, 2024; Теніс, 2024; David, 2024).

Рис. 24. Фото тенісистки Вінус Уільямс, 2016 р.

Рис. 25. Фото тенісистки Серени Вільямс, 2013 р.

Рис. 26. Фото тенісистки Анни Іванович, 2016 р.

Висновки. Отже, аналіз історії світового тенісу показав, що, перебуваючи в органічному зв'язку і тісно переплітаючись із соціальними, економічними та політичними протиріччями, теніс, з одного

боку, спрямований на захоплення до високих спортивних досягнень, а з іншого боку, зберіг у собі традиції привілейованості, що сприяло розвитку певної системи культурних цінностей цієї гри.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боги і олімпійці. URL: http://sschool8.narod.ru/76_Gods/04_Apollon2.htm
2. Великий теніс: історія виникнення та розвитку. URL: <https://ligasporta.com.ua/v-pomoshch-pokupateliu/bolshoy-tennis/bolshoy-tennis-istoriya-vozniknoveniya-i-razvitiya/>
3. Від корсетів до мініспідниць: як змінився одяг тенісисток на Вімблдоні за сто років. URL: <https://wz.lviv.ua/far-and-near/130592-vid-korsetiv-do-mini-spidnyts>
4. Все про теніс. URL: http://vseprotenis.blogspot.com/2013/01/blog-post_8783.html
5. Tennis Core як символ нової ери спортивної розкоші. Знакові елементи та прийоми стайлінгу. URL: <https://harpersbazaar.com.ua/fashion/wardrobe/tennis-core-yak-symvol-novoyi-ery-sportyvnoyi-rozkoshi-znakovi-elementy-ta-pryyomy-staylinhu/>
6. Наймодніші спортсмени «Ролан Гаррос». URL: <https://gamesetmatch.ru/passion-for-fashion-kuturie-izmenivshie-tennisnuyu-mody/>
7. Одяг для великого тенісу: який він має бути. URL: <https://ligasporta.com.ua/v-pomoshch-pokupateliu/bolshoy-tennis/odezhda-dlya-bolshogo-tennisa-kakaya-ona-dolzha-byt/>
8. Теніс на знімках Дьюї Нікса. URL: <https://prophotos.ru/inspiration/17178-bolshoy-tennis-na-snimkah-dyui-niksa>
9. Bud Collins, Zander Hollander. Bud Collins Modern Encyclopedia of Tennis. Detroit, MI: Visible Ink Press, 1994. 666 p.
10. David W. Galenson. Tennis. Encyclopedia of World Sport. D. Levinson & K. Christensen. NY: Oxford University Press, 1999. 488 p.

REFERENCES

1. Bohy i olympiitsi (2024) [Gods and Olympians] URL: http://sschool8.narod.ru/76_Gods/04_Apollon2.htm [In Ukrainian]
2. Velykyi tenis: istoriia vynyknnennia ta rozvytku (2024) [Big tennis: history of origin and development] URL: <https://ligasporta.com.ua/v-pomoshch-pokupateliu/bolshoy-tennis/bolshoy-tennis-istoriya-vozniknoveniya-i-razvitiya/> [In Ukrainian]
3. Vid korsetiv do minispidnyts: yak zminyvsia odiah tenisystok na Vimbltoni za sto rokiv (2024) [From corsets to miniskirts: how the clothes of tennis players at Wimbledon have changed in a hundred years] URL: <https://wz.lviv.ua/far-and-near/130592-vid-korsetiv-do-mini-spidnyts> [In Ukrainian]
4. Vse pro tenis (2024) [All about tennis] URL: http://vseprotenis.blogspot.com/2013/01/blog-post_8783.html [In Ukrainian]
5. Tennis Core yak symvol novoi ery sportyvnoi rozkoshi. Znakovi elementy ta pryomy stailinhu. (2024) [Tennis Core as a symbol of a new era of sports luxury. Iconic elements and styling techniques] URL: <https://harpersbazaar.com.ua/fashion/wardrobe/tennis-core-yak-symvol-novoyi-ery-sportyvnoyi-rozkoshi-znakovi-elementy-ta-pryyomy-staylinhu/> [In Ukrainian]
6. Naimodnishi sportsmenky «Rolan Harros» (2024) [The most fashionable athletes of «Roland Garros»] URL: https://www.vogue.ru/fashion/news/samye_modnye_sportsmenki_rolan_garros/gallery/7252 [In Ukrainian]
7. Odiah dlia velykoho tenisu: yakyi vin maie buty (2024) [Clothing for big tennis: what it should be] URL: <https://ligasporta.com.ua/v-pomoshch-pokupateliu/bolshoy-tennis/odezhda-dlya-bolshogo-tennisa-kakaya-ona-dolzha-byt/> [In Ukrainian]
8. Tenis na znimkakh Diui Niksa (2024) [Tennis in Dewey Nix's pictures] URL: <https://prophotos.ru/inspiration/17178-bolshoy-tennis-na-snimkah-dyui-niksa> [In Ukrainian]
9. Bud Collins, Zander Hollander (1994). Bud Collins Modern Encyclopedia of Tennis. Detroit, MI: Visible Ink Press. 1994. 666.
10. David W. Galenson (1999). Tennis. Encyclopedia of World Sport. D. Levinson & K. Christensen. NY: Oxford University Press. 1999. 488.